PARLAMENT EUROPEJSKI

2004 *2009*

Komisja Kultury i Edukacji

2008/0140(CNS)

20.1.2009

OPINIA

Komisji Kultury i Edukacji

dla Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych

w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (COM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS))

Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej: Lissy Gröner

PA_Legam

ZWIĘZŁE UZASADNIENIE

Celem wniosku Komisji dotyczącego dyrektywy Rady „w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną" jest dalsze uzupełnienie prawodawstwa europejskiego w dziedzinie równości.

Reforma traktatu w 1997 r. w Amsterdamie, a zwłaszcza wprowadzenie art. 13 traktatu WE, dała UE nowe możliwości w zakresie kształtowania polityki równości szans. Efektem jest w ostatnich latach wejście w życie 4 dyrektyw, które dotyczą:

- równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy[1],
- równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia zawodowego i awansu zawodowego oraz warunków pracy[2],
- wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne[3],
- wprowadzenia w życie zasady równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług[4],

Zdefiniowano w nich wiele ważnych pojęć i zasad dotyczących wprowadzenia w życie zasady równego traktowania. Dotyczy to między innymi takich pojęć, jak „dyskryminacja bezpośrednia i pośrednia", „molestowanie", „niepożądane zachowanie" lub „nakłanianie do dyskryminacji" oraz zasady przeniesienia ciężaru dowodu z powoda na pozwanego w procesie, odstraszających, lecz proporcjonalnych sankcji lub ochrony przed represjonowaniem (niekorzystnym traktowaniem ofiar dyskryminacji, które wniosły skargę lub podjęły kroki prawne).
Te zasadnicze przepisy włączono również do przedmiotowego wniosku dotyczącego dyrektywy.

Celem przedmiotowego wniosku jest objęcie zasadą równego traktowania dalszych dziedzin życia społecznego, a mianowicie:

- ochrony społecznej, łącznie z zabezpieczeniem społecznym i opieką zdrowotną,
- przywilejów socjalnych
- i dostępu do publicznie dostępnych dóbr i usług, łącznie z mieszkaniami.

W związku z tym sprawozdawczyni komisji opiniodawczej proponuje następujące zmiany:

Dyskryminacja ze względu na płeć
Wniosek nie uwzględnia jak dotąd istotnego elementu, który ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia polityki równości dla dziedziny zatrudnienia i dostępu do dóbr i usług, a mianowicie zakazu dyskryminacji ze względu na płeć. Dlatego też sprawozdawczyni komisji opiniodawczej proponuje stosowne rozszerzenie zakresu zastosowania dyrektywy.

Dostęp do mediów

[1] 2000/78/WE, zmieniona w 2006 r.
[2] 2002/73/WE
[3] 2000/43/WE
[4] 2004/113/WE

Dostęp do mediów stanowi nadal szczególny problem dla osób niepełnosprawnych. Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej uważa, że nadawcy audiowizualni powinni w większym stopniu wziąć pod uwagę szczególnie sytuację osób z upośledzeniami słuchu. Cyfrowe usługi audiowizualne umożliwiają zastosowanie takich technicznych opcji, jak choćby wprowadzenie napisów w programach telewizyjnych. Koncepcja ta została też przedstawiona przez Parlament w oświadczeniu Parlamentu Europejskiego w sprawie wprowadzenia napisów we wszystkich programach telewizji publicznej w UE[1] i należy ją włączyć do przedmiotowej dyrektywy jako jej jednoznaczny element.

Dostęp do edukacji
We wniosku dotyczącym dyrektywy podkreślono zasadę pomocniczości i tym samym daleko idącą autonomię państw członkowskich w dziedzinie edukacji. Mimo to należy jednak podkreślić, że tworząc swoją politykę edukacyjną, poszczególne państwa członkowskie muszą przestrzegać nadrzędnej zasady równego traktowania w dostępie do edukacji, nawet jeżeli różnice w traktowaniu są dozwolone ze względu na religię lub światopogląd, szczególnie w szkołach wyznaniowych.

Dyskryminacja z wielu przyczyn jednocześnie
Ten rodzaj dyskryminacji określa sytuację, w której dyskryminacja ma miejsce z kilku, oddzielnych przyczyn. Należy wprowadzić to pojęcie do przedmiotowej dyrektywy.

Przede wszystkim w praktyce prawnej widać, że w większości państw członkowskich UE przy rozpatrywaniu skarg dotyczących dyskryminacji wielorakiej nie uwzględnia się dostatecznie rzeczywistej dyskryminacji doświadczanej przez poszkodowanych.

Z badań wynika, że grupę, która jest najbardziej narażona na taką formę dyskryminacji, stanowią kobiety należące do mniejszości. Rzeczywistość społeczna wymaga przyjęcia środków, które umożliwią wszczynanie postępowań sądowych w sprawach związanych z dyskryminacją ze względu na płeć i niepełnosprawność.

[1] P6_TA(2008)0127.

POPRAWKI

Komisja Kultury i Edukacji zwraca się do Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, jako komisji przedmiotowo właściwej, o naniesienie w swoim sprawozdaniu następujących poprawek:

Poprawka 1

Wniosek dotyczący dyrektywy
Tytuł

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
Wniosek dotyczący dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek ***lub*** orientację seksualną	Wniosek dotyczący dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek**,** orientację seksualną ***lub płeć***

Poprawka 2

Wniosek dotyczący dyrektywy
Punkt 3 preambuły

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
(3) Niniejsza dyrektywa uwzględnia prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych przede wszystkim w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. Artykuł 10 Karty uznaje prawo do wolności myśli, sumienia i religii. Artykuł 21 zakazuje dyskryminacji, w tym ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek ***lub*** orientację seksualną. Artykuł 26 uznaje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić ich niezależność.	(3) Niniejsza dyrektywa uwzględnia prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych przede wszystkim w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. Artykuł 10 Karty uznaje prawo do wolności myśli, sumienia i religii. Artykuł 21 zakazuje dyskryminacji, w tym ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek**,** orientację seksualną ***lub płeć***. Artykuł 26 uznaje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić ich niezależność.

Poprawka 3

Wniosek dotyczący dyrektywy
Punkt 9 preambuły

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
(9) Przepisy prawne powinny zatem zakazywać dyskryminacji, której podstawą jest religia lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek ***lub*** orientacja seksualna w licznych obszarach poza rynkiem pracy, łącznie z ochroną socjalną, edukacją ***i*** dostępem do niej oraz zaopatrywaniem w towary i usługi, w tym mieszkania. Ustawodawstwo powinno udostępniać środki zapewniające osobom niepełnosprawnym jednakowy dostęp do przedmiotowych dziedzin.	(9) Przepisy prawne powinny zatem zakazywać dyskryminacji, której podstawą jest religia lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek***,*** orientacja seksualna ***lub płeć*** w licznych obszarach poza rynkiem pracy, łącznie z ochroną socjalną, edukacją***,*** dostępem do niej oraz zaopatrywaniem w towary i usługi, w tym mieszkania***, a także dostępem do mediów***. Ustawodawstwo powinno udostępniać środki zapewniające osobom niepełnosprawnym jednakowy dostęp do przedmiotowych dziedzin.

Poprawka 4

Wniosek dotyczący dyrektywy
Punkt 21 preambuły

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
(21) Zakaz dyskryminacji powinien pozostawać bez uszczerbku dla utrzymywania lub przyjmowania przez państwa członkowskie środków mających zapobiegać niekorzystnej sytuacji grupy osób danej religii lub światopoglądu, osób niepełnosprawnych, znajdujących się w określonym wieku ***lub*** o określonej orientacji seksualnej lub rekompensować taką sytuację. Środki takie mogą zezwalać na istnienie organizacji osób danej religii lub o określonym światopoglądzie, osób niepełnosprawnych, znajdujących się w określonym wieku ***lub*** o określonej orientacji seksualnej, jeżeli głównym celem tych organizacji jest wspieranie szczególnych potrzeb tych osób.	(21) Zakaz dyskryminacji powinien pozostawać bez uszczerbku dla utrzymywania lub przyjmowania przez państwa członkowskie środków mających zapobiegać niekorzystnej sytuacji grupy osób danej religii lub światopoglądu, osób niepełnosprawnych, znajdujących się w określonym wieku***,*** o określonej orientacji seksualnej ***bądź płci*** lub rekompensować taką sytuację. Środki takie mogą zezwalać na istnienie organizacji osób danej religii lub o określonym światopoglądzie, osób niepełnosprawnych, znajdujących się w określonym wieku***,*** o określonej orientacji seksualnej ***lub płci***, jeżeli głównym celem tych organizacji jest wspieranie szczególnych potrzeb tych osób.

Poprawka 5

Wniosek dotyczący dyrektywy
Punkt 23 preambuły

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
(23) Osoby, które były dyskryminowane ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek ***lub*** orientację seksualną, powinny dysponować odpowiednimi środkami ochrony prawnej. W celu zapewnienia skuteczniejszego poziomu ochrony stowarzyszenia, organizacje i inne osoby prawne powinny posiadać upoważnienie do uczestnictwa w postępowaniu sądowym, także w imieniu każdej ofiary albo jako jej wsparcie, nie naruszając zasad procedury krajowej dotyczących przedstawicielstwa i obrony przez sądem.	(23) Osoby, które były dyskryminowane ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek**,** orientację seksualną ***lub płeć***, powinny dysponować odpowiednimi środkami ochrony prawnej. W celu zapewnienia skuteczniejszego poziomu ochrony stowarzyszenia, organizacje i inne osoby prawne powinny posiadać upoważnienie do uczestnictwa w postępowaniu sądowym, także w imieniu każdej ofiary albo jako jej wsparcie, nie naruszając zasad procedury krajowej dotyczących przedstawicielstwa i obrony przez sądem.

Poprawka 6

Wniosek dotyczący dyrektywy
Punkt 24 preambuły

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
(24) Należy dostosować zasadę ciężaru dowodu do sytuacji, w której dyskryminacja jest oczywista; dla skutecznego stosowania zasady równego traktowania w przypadku przedłożenia dowodów takiej dyskryminacji ciężar dowodu należy przenieść na pozwanego. Pozwany nie ma jednak obowiązku udowodnienia, że powód jest wyznawcą danej religii, posiada określony światopogląd, jest w szczególny sposób niepełnosprawny, jest w danym wieku ***lub*** jest osobą o określonej orientacji seksualnej.	(24) Należy dostosować zasadę ciężaru dowodu do sytuacji, w której dyskryminacja jest oczywista; dla skutecznego stosowania zasady równego traktowania w przypadku przedłożenia dowodów takiej dyskryminacji ciężar dowodu należy przenieść na pozwanego. Pozwany nie ma jednak obowiązku udowodnienia, że powód jest wyznawcą danej religii, posiada określony światopogląd, jest w szczególny sposób niepełnosprawny, jest w danym wieku**,** jest osobą o określonej orientacji seksualnej ***lub płci***.

Poprawka 7

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 1

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
Niniejsza dyrektywa ustanawia ramy dla walki z dyskryminacją ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek ***lub*** orientację seksualną, co ma zapewnić wprowadzenie w życie w państwach członkowskich zasady równego traktowania w obszarach innych niż zatrudnienie i praca.	Niniejsza dyrektywa ustanawia ramy dla walki z dyskryminacją ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek***,*** orientację seksualną ***lub płeć***, co ma zapewnić wprowadzenie w życie w państwach członkowskich zasady równego traktowania w obszarach innych niż zatrudnienie i praca.

Poprawka 8

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 2 – ustęp 2 – litera b)

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
b) dyskryminacja pośrednia ma miejsce w przypadku, gdy z pozoru neutralny przepis, kryterium lub praktyka może doprowadzić do szczególnej niekorzystnej sytuacji dla osób określonej religii lub światopoglądu, osób o określonej niepełnosprawności, w określonym wieku ***lub*** o określonej orientacji seksualnej, w stosunku do innych osób, chyba że taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione słusznym celem, a środki mające służyć ich osiągnięciu są właściwe i konieczne.	b) dyskryminacja pośrednia ma miejsce w przypadku, gdy z pozoru neutralny przepis, kryterium lub praktyka może doprowadzić do szczególnej niekorzystnej sytuacji dla osób określonej religii lub światopoglądu, osób o określonej niepełnosprawności, w określonym wieku***,*** o określonej orientacji seksualnej ***lub płci***, w stosunku do innych osób, chyba że taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione słusznym celem, a środki mające służyć ich osiągnięciu są właściwe i konieczne.

Poprawka 9

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 2 – ustęp 2 – litera ba) (nowa)

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
	ba) dyskryminacja z wielu przyczyn jednocześnie ma miejsce w przypadku, gdy

osoba jest dyskryminowana równocześnie z co najmniej dwóch przyczyn wymienionych w art. 1 i przyczyny te kumulują się.

Poprawka 10

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 2 – ustęp 2 – litera bb) (nowa)

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
	bb) w przypadku wystąpienia zróżnicowanego traktowania z kilku przyczyn, o których mowa w art. 1, uznaje się je za uzasadnione tylko w przypadku, gdy uzasadnienie to obejmuje wszystkie przyczyny, które doprowadziły do zróżnicowanego traktowania.

Poprawka 11

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 2 – ustęp 2 – litera bc) (nowa)

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
	bc) stosując zasadę równego traktowania zgodnie z art. 13 traktatu, Wspólnota ma obowiązek zapobiegać dyskryminacji, do której dochodzi jednocześnie z kilku przyczyn wymienionych w art. 13 traktatu.

Uzasadnienie

Pojęcie dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie, nazywanej również dyskryminacją wieloraką, pojawiło się podczas Światowej konferencji ONZ przeciwko rasizmowi zorganizowanej w 2001 r. w Republice Południowej Afryki i odnosi się do nierównego traktowania z kilku przyczyn (np. dyskryminacja żydowskich kobiet ze względu na ich płeć (kobieta) lub wyznanie (żydowskie), albo z obu przyczyn jednocześnie; lub dyskryminacja kurdyjskiego homoseksualisty ze względu na pochodzenie etniczne (Kurd) lub orientację seksualną (homoseksualista), albo z obu przyczyn jednocześnie).

Poprawka 12

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 3 – ustęp 1 – litera da) (nowa)

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
	da) dostępu do mediów.

Uzasadnienie

Unia Europejska musi zagwarantować, że wszyscy obywatele i obywatelki będą mieli równy dostęp do informacji, mediów, edukacji i dóbr kultury. (Zob. także: oświadczenie pisemne nr 0099/2007 w sprawie wprowadzenia napisów we wszystkich programach telewizji publicznej).

Poprawka 13

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 3 – ustęp 3

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
3. Niniejsza dyrektywa nie narusza odpowiedzialności państw członkowskich za treść nauczania, działalność i organizację ich systemów kształcenia, łącznie z zapewnieniem kształcenia integracyjnego**.** W dostępie do instytucji edukacyjnych państwa członkowskie mogą przewidzieć różnice w traktowaniu, oparte na religii lub światopoglądzie.	3. Niniejsza dyrektywa nie narusza odpowiedzialności państw członkowskich za treść nauczania, działalność i organizację ich systemów kształcenia, łącznie z zapewnieniem kształcenia integracyjnego***; jednak dyskryminacja w dostępie do edukacji jest niedozwolona.*** W dostępie do instytucji edukacyjnych państwa członkowskie mogą przewidzieć różnice w traktowaniu, oparte na religii lub światopoglądzie.

Uzasadnienie

Unia Europejska musi zagwarantować, że wszyscy obywatele i obywatelki będą mieli równy dostęp do informacji, mediów, edukacji i dóbr kultury. (Zob. także: oświadczenie pisemne nr 0099/2007 w sprawie wprowadzenia napisów we wszystkich programach telewizji publicznej).

Poprawka 14

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 5

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
Dla zapewnienia urzeczywistnienia pełnej równości zasada równego traktowania nie stanowi przeszkody w utrzymywaniu lub przyjmowaniu przez państwo członkowskie szczególnych środków mających zapobiegać niedogodnościom związanym z religią lub światopoglądem, niepełnosprawnością, wiekiem ***lub*** orientacją seksualną *oraz* rekompensować te niedogodności.	Dla zapewnienia urzeczywistnienia pełnej równości zasada równego traktowania nie stanowi przeszkody w utrzymywaniu lub przyjmowaniu przez państwo członkowskie szczególnych środków mających zapobiegać niedogodnościom związanym z religią lub światopoglądem, niepełnosprawnością, wiekiem***,*** orientacją seksualną ***bądź płcią*** *lub* rekompensować te niedogodności.

Poprawka 15

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 7 – ustęp 1

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
1. Państwa członkowskie dopilnowują, aby procedury sądowe lub administracyjne, w tym, o ile uznają to za właściwe, procedury pojednawcze, których celem jest egzekwowanie wykonania obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, były dostępne dla wszystkich osób, które uważają się za pokrzywdzone na skutek nieprzestrzegania w stosunku do nich zasady równego traktowania, nawet po zakończeniu kontaktów, w których przypuszczalnie miała miejsce dyskryminacja.	1. Państwa członkowskie dopilnowują, aby procedury sądowe lub administracyjne, w tym, o ile uznają to za właściwe, procedury pojednawcze, których celem jest egzekwowanie wykonania obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, były dostępne dla wszystkich osób, które uważają się za pokrzywdzone na skutek nieprzestrzegania w stosunku do nich zasady równego traktowania, nawet po zakończeniu kontaktów, w których przypuszczalnie miała miejsce dyskryminacja. ***Państwa członkowskie gwarantują łączne traktowanie poszczególnych przyczyn dyskryminacji.***

Poprawka 16

Wniosek dotyczący dyrektywy
Artykuł 12 – ustęp 1

Tekst proponowany przez Komisję	*Poprawka*
1. Państwa członkowskie wyznaczają organ lub organy mające wspierać równe traktowanie wszystkich osób bez względu na ich religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek ***lub*** orientację seksualną. Organy te mogą wchodzić w skład agencji odpowiedzialnych na poziomie krajowym za obronę praw człowieka lub przestrzeganie praw jednostek, łącznie z prawami przewidzianymi w aktach prawa wspólnotowego, w tym w dyrektywach 2000/43/WE i 2004/113/WE.	1. Państwa członkowskie wyznaczają organ lub organy mające wspierać równe traktowanie wszystkich osób bez względu na ich religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek**,** orientację seksualną ***lub płeć***. Organy te mogą wchodzić w skład agencji odpowiedzialnych na poziomie krajowym za obronę praw człowieka lub przestrzeganie praw jednostek, łącznie z prawami przewidzianymi w aktach prawa wspólnotowego, w tym w dyrektywach 2000/43/WE i 2004/113/WE.

PROCEDURA

Tytuł	Zasada równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną
Odsyłacze	COM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS)
Komisja przedmiotowo właściwa	LIBE
Opinia wydana przez Data ogłoszenia na posiedzeniu	CULT 2.9.2008
Sprawozdawca komisji opiniodawczej Data powołania	Lissy Gröner 15.9.2008
Rozpatrzenie w komisji	1.12.2008
Data przyjęcia	20.1.2009
Wynik głosowania końcowego	+: 25 –: 1 0: 0
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Maria Badia i Cutchet, Ivo Belet, Guy Bono, Marie-Hélène Descamps, Věra Flasarová, Milan Gaľa, Vasco Graça Moura, Lissy Gröner, Luis Herrero-Tejedor, Ruth Hieronymi, Mikel Irujo Amezaga, Ramona Nicole Mănescu, Manolis Mavrommatis, Ljudmila Novak, Doris Pack, Zdzisław Zbigniew Podkański, Pál Schmitt, Hannu Takkula, Thomas Wise, Tomáš Zatloukal
Zastępca(y) obecny(i) podczas głosowania końcowego	Gyula Hegyi, Nina Škottová, László Tőkés, Ewa Tomaszewska, Cornelis Visser
Zastępca(y) (art. 178 ust. 2) obecny(i) podczas głosowania końcowego	Maria Berger